

Forslag til endret innstilling

Rådmannen foreslår at bystyret forelegges følgende innstilling:

1 Skattevedtak 2019

- 1.1 For inntekts- og formuesskatt skal høyeste tillatte skattesats legges til grunn.
- 1.2 Eiendomsskatt utskrives med kroner 6,15 for hver kroner 1 000 av takstverdien på eiendommer. Alle godkjente boligenheter for eiendomsskatt gis et bunnfradrag på kroner 500 000.

2 Budsjettvedtak 2019

- 2.1 Rådmannens forslag til driftsbudsjett for bykassen vedtas slik det går fram av det spesifiserte driftsbudsjettet, jamfør kapittel 8 i tilleggsinnstillingen.
- 2.2 Forslag til bevilgninger som benyttes til kjøp fra/overføringer til private, interkommunale selskap og foretak vedtas slik det framgår av kapittel 6 i tilleggsinnstillingen.
- 2.3 Rådmannens forslag til investeringer og finansieringen av investeringene for 2019 vedtas slik det går fram av kapittel 4 i tilleggsinnstillingen, tabell 5.
- 2.4 Gebyrer, avgifter, kontingenter og egenbetalinger vedtas slik det framgår av kapittel 5 i tilleggsinnstillingen.
- 2.5 Bystyret vedtar å ta opp følgende lån i 2019:
 - 2.5.1 Lån til investeringer på inntil 2 293 millioner kroner
 - 2.5.2 Lån for videreutlån til startlansordningen på inntil 300 millioner kroner
 - 2.5.3 Lån for videreutlån til Trondheim Parkering KF på inntil 13,5 millioner kroner.
- 2.5 Rådmannen gis fullmakt til å avtale lånetidspunkt og lånevilkår, og til å inngå låneavtaler for kommunens innlån og utlån. Rådmannen gis videre fullmakt til å gjennomføre refinansiering av lån.
- 2.6 Bystyret gir rådmannen fullmakt til å ta opp likviditetslån på inntil 500 millioner kroner i 2019, dersom drifts- eller finansieringsmessige forhold skulle gjøre det nødvendig.

3 Handlings- og økonomiplanen 2019-2022

- 3.1 Bystyret vedtar rådmannens forslag til periodemål.
- 3.2 Bystyret vedtar rådmannens forslag til økonomiske rammer.

Rådmannen i Trondheim, 24. oktober 2018

Morten Wolden

Olaf Løberg

1. Innledning

Rådmannen la 25. september fram forslag til [handlings- og økonomiplan 2019-2022, budsjett 2019](#). Rådmannens forslag var basert på signaler regjeringen kom med i kommuneproposisjonen 2019 og vurderinger av utviklingen lokalt. Regjeringen la 8. oktober frem forslag til statsbudsjett for 2019 ([Prop 1 S \(2018-2019\)](#)). Regjeringens forslag fører til noen avvik fra forutsetningene rådmannen la til grunn for sitt forslag. Rådmannen legger derfor fram en tilleggsinnstilling, hvor konsekvensene av regjeringens forslag til statsbudsjett er innarbeidet.

I tilleggsinnstillingen er det, i tillegg til effekter av statsbudsjettet, også tatt hensyn til annen informasjon vi har fått etter 25. september. Rådmannen foreslår også endringer i forslaget til investeringer. Endringene har i hovedsak sammenheng med rådmannens forslag til vedtak i tredje økonomirapport for 2018 ([sak 64/18](#)).

Dette dokumentet er inndelt i åtte kapitler. Endringene i kapittel fem og seks har sammenheng med endret anslag på lønns- og prisvekst i statsbudsjettet.

- Kapittel 1: Innledning
- Kapittel 2: Regjeringens forslag til statsbudsjett 2019
- Kapittel 3: Endringer i driftsbudsjettet
- Kapittel 4: Endringer i investeringsbudsjettet
- Kapittel 5: Endringer i gebyrer og brukerbetaling
- Kapittel 6: Kjøp fra andre, overføringer og tilskudd
- Kapittel 7: Korreksjoner og presiseringer
- Kapittel 8: Obligatoriske hovedoversikter og tallbudsjett

Denne tilleggsinnstillingen, sammen med dokumentet som ble lagt fram 25. september, utgjør i sum rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2019-2022, budsjett 2019. Forslaget til innstilling i denne saken er dekkende for begge dokumentene. Dersom budsjettforliket på stortinget fører til endringer i kommuneopplegget, vil rådmannen orientere om dette så raskt det er mulig.

Rådmannen har laget en simuleringsmodell i google regneark hvor politiske partier kan legge ulike tiltak som de ønsker endret sammenlignet med rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan. Modellen kan brukes både for å legge inn endringer på drifts- og investeringsbudsjettet. Budsjettendringene må balanseres i alle fire år i økonomiplanperioden.

Hovedpunkter

Statsbudsjettet

Regjeringens forslag til statsbudsjett gir Trondheim kommune et økonomisk handlingsrom som er 23,5 millioner kroner lavere enn forutsatt i rådmannens budsjettforslag 25. september. Hovedårsakene til at vi får lavere handlingsrom er at lærernormen ikke er fullfinansiert i regjeringens forslag til statsbudsjett.

Andre endringer på driftsbudsjettet

Bystyret vedtok ved behandlingen av årsoppgjøret for 2017 å bevilge midler til ulike driftstiltak ([sak 100/18](#)). 52 millioner kroner av bevilgningen antas å være udisponert ved årets slutt, jf tredje økonomirapport for 2018. Rådmannen foreslår å rebevilge 42 millioner kroner av de udisponerte midlene.

Rådmannen har i tilleggsinnstillingen også tatt hensyn til annen informasjon vil har fått etter 25. september. Dette gjelder blant annet vedtak om at kommunen skal søke om VM på ski, reduserte utgifter til leie av tid i Trondheim spektrum, nytt anslag på kapitalutgifter og eiendomsskatt. Samlet gir endringene et økt handlingsrom på 3,5 millioner kroner i 2019.

Forslag til saldering av driftsbudsjettet

I rådmannens budsjettforslag var det satt av en buffer på 20 millioner kroner for å håndtere usikkerhet knyttet til statsbudsjettet. Rådmannen foreslår at denne disponeres for å få balanse i driftsbudsjettet.

Endringer i investeringsbudsjettet

Tredje økonomirapport viser at investeringene vil bli lavere enn budsjettet i 2018, hovedsakelig på grunn av forsinkelser. Som følge av dette foreslår rådmannen å øke investeringene i 2019 med 393 millioner kroner, sammenlignet med rådmannens budsjettforslag 25. september.

Økonomiske målsettinger og handlingsregler

Med rådmannens forslag til tilleggsinnstilling vil:

- Korrigert netto driftsresultat i gjennomsnitt være 1,9 prosent i perioden
- Gjeldsgraden i gjennomsnitt ligge på 69,2 prosent i perioden
- Kapitalutgiftene ligge på åtte prosent av driftsinntektene fra 2021
- Disposisjonsfondet utgjøre 4,7 prosent av driftsinntektene i 2022

Status handlingsregel og målsettinger

	2019	2020	2021	2022	Gj.snitt	Målsetting
Handlingsregel renter og avdrag	7,1%	7,5%	8,0%	8,0%	7,6%	8%
Målsetting gjeldsgrad	69,2%	69,2%	68,7%	69,6%	69,2%	70%
Målsetting korrigert netto driftsresultat	1,3%	2,2%	1,8%	2,4%	1,9%	2-2,5%
Målsetting disposisjonsfond	5,4%	5,2%	4,7%	4,7%	5,0%	5%

Korrigert netto driftsresultat i 2019 faller fra 1,6 prosent i rådmannens forslag 25. september til 1,3 prosent i tillegginnstillingen. Dette skyldes rådmannens forslag om å legge inn 42 millioner kroner av udisponerte midler fra årsoppgjøret 2017 til bruk i 2019. Dette reduserer netto driftsresultat med 42 millioner kroner og øker bruk av disposisjonsfond tilsvarende i 2019. Dette omtales nærmere i avsnitt 3.2 *Årsoppgjøret 2017 - udisponerte midler*.

2. Regjeringens forslag til statsbudsjett 2019

I dette kapitlet gis det en kort omtale av kommuneopplegget i statsbudsjettet. For ytterligere informasjon vises det til [KS` notat om statsbudsjettet 2019](#).

Vekst i frie inntekter

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet at kommunene får en vekst i de frie inntektene på 2,6 milliarder kroner i 2019. Veksten er da regnet fra revidert nasjonalbudsjett 2018 (RNB). Veksten for kommunene er på linje med det som var lagt til grunn for rådmannens forslag til budsjett. Innenfor veksten i frie inntekter til kommunene er 200 millioner kroner begrunnet med opptrappingsplan for rusfeltet og 100 millioner kroner med opptrappingsplan på habilitering og rehabilitering. Dette er i samsvar med regjeringens signaler i kommuneproposisjonen. Nytt i forhold til kommuneproposisjonen er at 200 millioner kroner av veksten i de frie inntektene er begrunnet med tidlig innsats i skole (Trondheims andel utgjør 6,4 millioner kroner). Se nærmere omtale under avsnittet om finansiering av lærernormen.

Pris- og lønnsvekst i 2019

Pris- og lønnsveksten i kommunesektoren i 2019 (deflator) er anslått til 2,8 prosent. Dette er 0,1 prosentpoeng høyere enn lagt til grunn i rådmannens budsjettforslag 25. september.

Andre saker med relevans for Trondheim kommune

Manglende fullfinansiering av lærernormen

Stortinget vedtok i 2018 innføring av norm for lærertetthet, og av innstillingen fra Utdannings- og forskningskomiteen framgår det at ingen kommuner skal tape på innføringen av normen. Fra høsten 2019 skjerpes kravene slik at det skal være 1 lærer per 15 elever i 1.-4. klasse og 1 lærer per 20 elever i 5.–10. klasse. Rådmannen forutsatte i sitt budsjettforslag 25. september at Trondheim kommune ville få kompensasjon for merutgiftene gjennom en økning av det øremerkede tilskuddet til økt lærertetthet og finansiering av lærertetthet. I regjeringens forslag til statsbudsjett er imidlertid ikke det øremerkede tilskuddet økt, selv om normkravet skjerpes fra 1.8.2019.

200 millioner kroner av veksten i de frie inntektene er, som nevnt i avsnittet om vekst i de frie inntektene over, begrunnet med satsing på tidlig innsats i skolen. I Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjonen omtales dette slik: «*mellom anna kan nyttas til fleire lærerårsverk ved opptrappinga av lærarnorma hausten 2019*». Dette kan tolkes som at regjeringa, uten å ha varslet dette i kommuneproposisjonen, setter "bruksanvisning" på en andel av de frie inntektene til kommunen.

For Trondheim del innebærer regjeringens forslag til statsbudsjett at vi får 12 millioner kroner mindre i øremerket tilskudd enn forutsatt. Rådmannen innstiller derfor på at kommunen i 2019 bruker 12 millioner av de frie inntektene for å oppfylle lærernormen. Dette reduserer kommunens handlingsrom tilsvarende.

Innstramminger i kommunenes mulighet til å kreve inn eiendomsskatt

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet innstramminger i kommunenes mulighet til å kreve inn eiendomsskatt fra 2020. Regjeringen foreslår:

“Regjeringen foreslår at maksimal skattesats for bolig- og fritidsbolig reduseres fra syv til fem promille fra 2020.

Regjeringen foreslår også at det innføres en obligatorisk reduksjonsfaktor i eiendomsskattetakstene på minst 30 prosent for all bolig- og fritidseiendom fra 2020. Kommunene står fritt til å velge en høyere reduksjonsfaktor enn dette. Regjeringen foreslår videre at bruk av formuesgrunnlag gjøres obligatorisk ved verdsettelse av boligeiendom for eiendomsskatteformål fra 2020. Forslaget vil gjøre eiendomsskattetakseringen på tvers av kommunen mer enhetlig. For fritidsbolig er formuesgrunnlagene foreløpig lite egnet til verdsettelse, fordi de i liten grad reflekterer den underliggende markedsverdien. Fritidsboliger skal derfor inntil videre takseres som i dag.

Det foreslås en overgangsregel der kommuner med lokal takst fra 2013 eller senere kan benytte denne til og med skatteåret 2023. Også disse kommunene skal benytte en reduksjonsfaktor på 30 prosent.”

Trondheim kommune har i 2018 en eiendomsskatt på 6,05 promille av takstverdien. For bolig- og fritidseiendommer i Trondheim er det i dag ikke sammenheng mellom boligverdien som staten bruker som formuesgrunnlag og verdsettelse for eiendomsskatteformål som kommunen benytter (egen takst). Boligverdien ligger betydelig over grunnlaget eiendomsskatten er beregnet ut i fra i dag. En overgang til å bruke boligverdien som takst på boliger vil mer enn kompensere for inntektssvikten som følger av at eiendomsskattesatsen må reduseres.

Rådmannen vil komme tilbake til kostnader, prosess og tidsaspekt knyttet til en overgang til bruk av formuesgrunnlag som takst. Det vil da også vurderes hvilke konsekvenser endringene får for innbyggerne i nye Trondheim kommune.

Helseplattformen

Det kommer ingen tilskudd til spesialisthelsetjenesten for Helseplattformen i 2019, men et lån til HMN på tilsvarende 70 prosent av investeringskostnaden tilsvarende 465 millioner kroner i 2019. For kommunene vil det bli etablert en tilskuddsordning tilsvarende 100 prosent av den faste investeringskostnaden for kommunene og fastlegene, med en bevilgning på 110 millioner kroner i 2019. Dette er et tilskudd som skal betales tilbake med renter etter hvert som kommuner og fastleger tar i bruk løsningen. Ordningen er etablert for å legge til rette for deltakelse fra kommuner og fastleger i Midt-Norge, slik at verken Helse

Midt-Norge eller de kommunene som går inn i prosjektet skal bære risikoen for manglende deltakelse. Regjeringen vil komme tilbake til låneramme og tilskuddsramme etter at avtale om kjøp av løsningen er inngått.

Integreringstilskudd flyktninger

Hoveddelen av de statlige tilskuddene er integreringstilskudd kommunen får per bosatte flyktning. Satsen i 2019 er 761 600 kroner per bosatt person, fordelt over fem år. Satsene for integreringstilskuddet øker fra 2018 til 2019 i gjennomsnittet med kun 0,75 prosent, som er langt under deflator på 2,8 prosent. Satsene øker mest (1,3 prosent) for bosettingsår to og mindre eller uendret for de andre årene. Regjeringen foreslår å omprioritere 85 millioner kroner av priskompensasjonsmidlene til målretta tiltak på integreringsfeltet.

Satsene for særskilt tilskudd til bosetting av enslige mindreårige flyktninger i 2019 foreslås redusert fra kr 1 229 100 til 1 203 700 (sats til og med det året barnet fyller 16 år), og redusert fra kr 769 500 til kr 755 300 (sats fra og med det året barnet fyller 17 år). Regjeringa foreslår å omprioritere 108 millioner kroner til andre målretta tiltak på integreringsområdet, som skal komme enslige mindreårige til gode.

I forhold til rådmannens forslag 25. september medfører satsene i statsbudsjettet om lag 10 millioner kroner mindre i integreringstilskudd for 2019 enn antatt. Staten foreslår derimot å omprioritere nærmere 200 millioner kroner til målretta tiltak/tilskuddsordninger, og rådmannen forutsetter at noe av disse midlene tilflyter Trondheim kommune. Hvor mye dette kan utgjøre er ennå usikkert. Rådmannen foreslår å opprettholde nivået på flyktningeinntekter som ligger i rådmannens budsjettforslag av 25. september, og vil komme tilbake til dette i kommende rapporteringer.

Nytt inntektssystemutvalg

I statsbudsjettet opplyses det at Kommunal- og moderniseringsdepartementet på nyåret 2019 vil nedsette et offentlig utvalg for å gjennomgå inntektssystemet for kommunene.

3. Endringer i driftsbudsjettet 2019-2022

Regjeringens forslag til statsbudsjett og annen ny informasjon rådmannen har fått etter 25. september gjør at rådmannen vil foreslå noen endringer i driftsbudsjettet for perioden 2019-2022. Forslaget til endringer er vist i tabell 1. Endringene er omtalt under tabellen.

Tabell 1. Statsbudsjettet 2019 og andre endringer. Endringer i forhold til rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2019-2022, lagt fram 25. september. Tall i millioner kroner. Negativt tall er økte inntekter eller reduserte utgifter.

	2019	2020	2021	2022
Endringer som følge av statsbudsjettet				
Endring i frie inntekter	-0,2	-5,0	-9,7	-9,7
Endring i pris- og lønnskompensasjon	10,5	10,5	10,5	10,5
Underfinansiering av lærernormen	12	12	12	12
Oppgaveendringer	1,2	3,0	3,0	-0,8
Tilskudd til Avant garden	1,1	1,1	1,1	1,1
Ressurskrevende brukere	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Sum endringer i statsbudsjettet	23,5	20,4	15,7	12,0
Andre endringer				
Rebevilgning av udisponerte midler fra årsoppgjøret 2017	42,4	0,0	0,0	0,0
Bruk av disposisjonsfond	-42,4	0,0	0,0	0,0
Redusert eiendomsskatt - verker og bruk	2,3			
Reduserte utgifter Trondheim spektrum	-3,3			
VM på ski	1,5	0,4		
Endring i kapitalutgifter	-4,0	-0,8	0,0	0,6
Økte utgifter BPA	5,0	5,0	5,0	5,0
Driftskostnader digitale trygghetsalarmer	1,8	1,8	1,8	1,8
Billigere medisiner	-6,8	-6,8	-6,8	-6,8
Sum andre endringer	-3,5	-0,4	0,0	0,6
Sum	20,0	20,0	15,7	12,6
<i>Saldering - Bruk av Buffer</i>	-20	-20	-15,7	-12,6
Sum	0,0	0,0	0,0	0,0

3.1 Endringer som følge av regjeringens forslag til statsbudsjett

Endring i frie inntekter

Trondheim kommune får i 2019 en vekst i de frie inntektene som er som forutsatt i rådmannens forslag av 25. september. Ettersom den kommunale deflatoren anslås å bli 0,1 prosentpoeng høyere i statsbudsjettet enn lagt til grunn i rådmannens budsjettforslag innebærer det at den reelle veksten er ti millioner kroner lavere enn forutsatt. Mot slutten av perioden er den reelle veksten som forutsatt.

Endring i pris- og lønnsvekst

Rådmannen la i sitt budsjettforslag for 2019 til grunn at den kommunale deflatoren (vektet anslag på pris- og lønnsvekst) ble anslått til 2,7 prosent i statsbudsjettet. I forslaget til statsbudsjett er den kommunale deflatoren anslått til 2,8 prosent. Økt anslag på lønns- og prisvekst gjør at rådmannen foreslår å sette av fire millioner mer for å dekke delårseffekt av lønnsoppgjør 2019, og seks millioner mer for å kompensere tjenesteområdene for prisvekst.

Underfinansiering av lærernormen

Trondheim kommune får mindre i øremerkede overføringer for å oppfylle lærernormen i 2019 enn forutsatt i rådmannens budsjettforslag, jf omtale i kapittel 2. Rådmannen foreslår derfor at kommunen bruker 12 millioner kroner av de frie inntektene for å oppfylle normen.

Kostnadene knyttet til oppfylling av lærernormen øker med 15 millioner kroner fra 2019 til 2020. Det er foreløpig usikkert om kommunene vil kompensasjon for disse merutgiftene. Rådmannen mener det er rimelig at kommunesektoren får kompensasjon for økningen i utgifter fra 2019 til 2020. Dersom dette ikke skjer vil rådmannen komme tilbake til dette i handlings- og økonomiplanen for 2020-2024.

Oppgaveendringer

Rammetilskuddet til kommunene justeres hvert år for oppgaveendringer, regelendringer, innlemming av øremerkede tilskudd med mer. Denne typen endringer skal være nøytrale for kommunesektoren samlet, i den forstand at økningen eller reduksjonen i rammetilskuddet skal motsvares av en tilsvarende utgiftsøkning eller utgiftsreduksjon. For den enkelte kommune kan det være avvik mellom endring i rammetilskudd og endring i utgifter. Samlet anslås oppgaveendringer og regelendringer som ikke var hensyntatt i rådmannens budsjettforslag 25. september å gi Trondheim kommune 1,2 millioner kroner i merutgifter i 2019.

Tabell 2. Oppgaveendringer og regelendringer. Endringer i forhold til rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2019-2022, lagt fram 25. september. Tall i millioner kroner.

	2019	2020	2021	2022
Endringer som følge av statsbudsjettet				
Kompensasjon for AC Møller - innlemming av øremerket tilskudd	1,6	3,8	3,8	
Økt egenbetaling i barnehage fra 1.8.2019	-2,1	-4,6	-4,6	-4,6
Gratis kjernetid for 2-åringer	1,7	3,8	3,8	3,8
Sum	1,2	3,0	3,0	-0,8

Kompensasjon AC Møller

Ansvaret for driften av A. C. Møller skole ble overført fra Statped til Trondheim kommune fra 1. juli 2017. Tilskudd til driften for skoleårene 2017 – 2018 og 2018 – 2019 ble bevilget over kap. 230, post 01 på Kunnskapsdepartementets budsjett. Fra høsten 2019 kompenseres Trondheim kommune over rammetilskuddet med 1,6 millioner kroner (halvårsvirkning). Helårsvirkningen er beregnet til 3,8 millioner kroner i årene 2020 og 2021. Netto driftsramme til skole foreslås økt tilsvarende.

Økt egenbetaling i barnehage fra 1.8.2019

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2019 å øke maksimalprisen for en heltidsplass i barnehage med 50 kroner per måned fra 1. august 2019. Som følge av dette reduseres netto driftsramme til barnehage med 2,1 millioner kroner i 2019 og 4,6 millioner kroner i 2020. Reduksjonen vil motsvares av tilsvarende økning i brukerbetalingene.

Gratis kjernetid for 2-åringer fra familier med lav inntekt

Familier med lav inntekt har i dag tilbud om gratis kjernetid (20 timer per uke) for 3-, 4- og 5-åringer, samt barn med utsatt skolestart. Regjeringen foreslår å utvide ordningen til å inkludere 2-åringer fra 1. august 2019. Rådmannen foreslår at barnehagene kompenseres for bortfallet av brukerbetaling gjennom en økning i driftsrammen på 1,7 millioner kroner i 2019 og 3,8 millioner kroner fra 2020.

Tilskudd til Avant Garden

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å øke tilskuddet til Teaterhuset Avant Garden med to millioner kroner, fra 8,5 millioner kroner til 10,5 millioner kroner, for å styrke infrastrukturen i det frie scenekunstheltet. Ut fra bystyrets vedtak om å følge opp statens økninger med samme nivå, vil dette føre til at tilskuddet fra Trondheim kommune fra 2019 må økes med 1,1 millioner kroner mer enn det som var lagt til grunn i rådmannens budsjettforslag 25.september.

Ressurskrevende brukere

Regjeringen strammet i forslaget til statsbudsjettet inn på refusjonsordningen for ressurskrevende brukere. Rådmannen tok i budsjettforslaget høyde for at regjeringen ville stramme inn på ordningen, og anslo denne effekten til 10 millioner kroner. Regjeringens forslag innebærer at kommunen vil tape 8,9 millioner kroner på endringen. Inntektsanslaget kan derfor økes med 1,1 millioner kroner.

3.2 Andre endringer

Årsoppgjøret 2017 - udisponerte midler

Bystyret vedtok ved behandlingen av årsoppgjøret for 2017 å bevilge midler til ulike driftstiltak ([sak 100/18](#)). Deler av bevilgningen vil stå ubrukt ved årsslutt, jf tredje økonomirapport ([sak 64/18](#)). Rådmannen foreslår i tredje økonomirapport å sette av 42 millioner kroner av de udisponerte midlene til disposisjonsfond. Rådmannen foreslår at midlene rebevilges i 2019 med bruk av disposisjonsfond. Tabellen under viser forslag til fordeling mellom tjenesteområdene:

Tabell 3. Årsoppgjør 2017 - rebevilgning av udisponerte midler. Tall i millioner kroner.

Tjenesteområde	Tiltak	2019
Miljøtjenester	Bryggerekke	5,0
Miljøtjenester	Klimatiltak	9,1
Byplan	Kommunedelplan Klett	1,3
Byplan	Sentrumsplan Ranheim	0,2
Tekniske tjenester	Økt byliv i Midtbyen	0,5
Tekniske tjenester	Økt byliv i Midtbyen	1,0
Tekniske tjenester	Forsøksprosjekt selvkjørende buss Brattøra	0,4
Helse- og omsorg	Trondheimsundersøkelsen eldre	1,3
Helse- og omsorg	Etter- og videreutdanningsløft helse og velferd	10,0
Helse- og omsorg	Helseplattformen	1,5
Kultur	Tilskudd til utgravinger i tilknytning til planlagt kulturhus, Kjell E. Killi-Olsen	7,0
Kultur	Musikkbinger i bydelene	2,0
Kultur	Rehabiliteringsfond bydels- og grendahus	1,4
Interne tjenester	Seniorpolitikk	1,0
Interne tjenester	Innovasjonsstøtte til enheter som vil realisere brukerrettede innovasjonsprosjekter	0,3

Interne tjenester	IAM forprosjekt	0,4
Sum		42,4

Redusert eiendomsskatt på verker og bruk

I kapittel 4 i rådmannens budsjettforslag fra 25. september står dette: *“Stortinget vedtok ved behandlingen av statsbudsjettet 2018 å avvikle eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner over en periode på fem år fra og med 2020. Endringen anslås isolert sett å gi Trondheim kommune et årlig inntektstap på 15-20 millioner kroner. Rådmannen foreslår at inntektstapet i perioden dekkes opp av økt eiendomsskatt på den øvrige eiendomsmassen. Rådmannen vil komme tilbake til dette i forslaget til budsjett 2020”*. Det står her feil i første setningen. Endringen gjennomføres fra og med 2019. Endringen antas å gi et inntektstap på 13,2 millioner kroner når den er fullt gjennomført. I 2019 antas endringen å gi Trondheim kommune et inntektstap på 2,3 millioner kroner. Rådmannen vil i forslag til budsjett 2020 vurdere å foreslå økning i eiendomsskatten på den øvrige eiendomsmassen for å motvirke tapet.

Kjøp av ekstra tid i Trondheim Spektrum

I rådmannens budsjettforslag er det satt av halvårsvirkning i 2019 på 6,5 millioner kroner til leie av halltid i nye Trondheim Spektrum. Dette beløpet kan reduseres til 3,25 millioner kroner i 2019 da sannsynlig ferdigstilling av hallen først blir i november 2019. Helårsvirkningen er fortsatt på 13 millioner kroner i 2020.

Søknad om VM på ski

I bystyresak [125/18 VM på ski i Trondheim i 2025?](#) ble det vedtatt å be Norges Skiforbund søke det internasjonale skiforbundet om å bli arrangør av VM på ski nordiske grener i 2025 med Trondheim som vertsby. Søke- og planleggingsprosessen blir da forlenget med to år, ut første halvår 2020. I gjeldende økonomiplan er det satt av midler til og med 2018. Rådmannen foreslår å legge inn 0,85 millioner kroner i 2019 og 0,4 millioner kroner i første halvår 2020.

Søknad om VM 2025 vil utløse en søknadsavgift på CHF 75 000 (om lag 0,65 millioner kroner) i 2019. Denne avgiften skal betales til det internasjonale skiforbundet (FIS) ved innsending av søknadsbrevet.

Endring i kapitalutgifter

Nytt anslag på kapitalutgifter er basert på at bruk av lån i 2018 reduseres med 554 millioner kroner (tredje økonomirapport) og øker i 2019 med 245 millioner kroner. Dette gir lavere investeringslån ved inngangen til 2019. Lavere investeringslån gir lavere renter og ordinære avdrag, som delvis motsvares av høyere ekstraordinære avdrag. Økte investeringer i 2019

øker i tillegg anslaget på renteinntekt fra byggelånsrenter og kapitalinntekter fra husleieinntekter.

Den samlede effekten på kapitalutgifter er en reduksjon på 4 millioner kroner i 2019, en reduksjon på 0,8 millioner kroner i 2020, uendret i 2021 og en svak økning i 2022.

Driftskostnader trygghetsalarmer

En nærmere beregning av driftskostnader knyttet til digital trygghetsalarmløsning innebærer en økt kostnad på 1,8 millioner kroner fra og med 2019. Totalt vil de årlige driftskostnadene for Trondheim kommune da bli på 7,5 millioner. En del av forklaringen på de økte kostnadene er at de digitale trygghetsalarmene har innebygde løsninger som gjør at dagens kostnader for tilkobling samt brannalarmer vil bli gratis for brukerne. Samlet sett så vil brukerne av trygghetsalarmer kunne redusere sine utgifter med ca. 6,5 millioner. Det betyr at de nye digitale trygghetsalarmene samlet sett blir billigere enn dagens løsning, men medfører økte kostnader for kommunen og lavere kostnader for brukerne. Rådmannen foreslår videreføring av prinsippet med gratis trygghetsalarm, og foreslår en budsjettøkning på 1,8 millioner. Rådmannen vil i handlings- og økonomiplan for 2020-2023 komme tilbake til utrulling av nye digitale tjenester som blir mulig etter innføring av nye digitale kommunikasjonsløsninger.

Økte utgifter BPA

Som beskrevet i 3. økonomirapport så har rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) medført en sterk vekst i antall brukere og kostnader. Det har blitt fattet vedtak på flere timer enn de midlene bystyret har satt av til formålet. Samlet merkostnad er anslått til fem millioner kroner.

Billigere medisiner

Nytt anbud på medisiner og pakking av multidose vil medføre reduserte kostnader på ca. 6,8 millioner.

Saldering - bruk av buffer

I rådmannens budsjettforslag var det satt av en buffer på 20 millioner kroner for å håndtere usikkerhet knyttet til statsbudsjettet. Rådmannen foreslår at denne disponeres for å få balanse i driftsbudsjettet. Med rådmannens forslag vil hele bufferen være disponert i 2019 og 2020. I de to siste årene i økonomiplanperioden står det igjen 4,3 og 7,4 millioner kroner.

4. Forslag til endring i investeringer 2019-2022

Tredje økonomirapport, som blir behandlet i bystyret 1. november og investerings saker behandlet etter rådmannens forslag gjør at rådmannen velger å foreslå endringer i investeringsbudsjett for 2019. Rådmannen legger til grunn at forslagene til endring i tredje økonomirapport blir vedtatt.

Følgende enkeltsaker er behandlet politisk, eller lagt fram for politisk behandling;

- [Tredje økonomirapport 2018](#) - behov for rebevilgning i 2019 av investeringer vedtatt i 2018
- [Tilleggsnotat](#) sak 163/18 Risvollan helse- og velferdssenter - finansiering

Tabell 4 Endring i investering og finansiering. Endringer i forhold til rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2019-2022, lagt fram 25. september. Tall i millioner kroner.

Investeringer	2019
Ranheimsfjæra barnehage	12
Sum barnehage	12
Risvollan helse- og velferdssenter	70
Sum helse og velferd	70
Johan Falkbergets veg	16
Ungbo	3
Sum bolig	18
Badeplasser infrastruktur	2
Dalen aktivitetspark	3
Husebybadet	26
Lade idrettspark utbygging og utendørs tennisbaner	19
Leangen bydelshall	19
Rekkefølgekrav idrettshaller	3
Skiløype Tiller - Vassfjellet	1
Ladekaia	14
Toalettforbedring markahyttene	3
Toalettforbedring Grønli og Elgsethytta	2
Oppgradering stier i marka : Nidelvstien til Klæbu	1
Granåsen utbygging	10
Sum idrett og friluftsliv	101
Mellomveien 5 - gjesteleiligheter for kunstnere	1
Sum kultur og kunst	1
Infrastruktur tilknyttet gravplasser	13
Erverv av grunn Kattem kirkegård	13
Sum kirker og kirkegårder	26
Lillebyområdet og andel infrastruktur	30
Sum formålstomter	30
Tiller Øst III	10

Heggstad Søndre	28
Killingdalområdet - miljøovervåkning og sikringstiltak	3
Lillebyområdet Hovedanlegg	20
Sum bolig- og næring	61
Oppgradering Klostergata	10
Spektrum- veger og plasser	22
Sum veg	33
Spektrum - grøntanlegg	39
Lekeplasser	1
Byrom	1
Sum byrom, park og grønt	41
Sum økning i investeringer	393
Finansiering	2019
Salgsinntekt tomt til formålsbygg	32
Tilskudd veg, grønt og idrett	8
Refusjoner	55
Anslag momskompensasjon	52
Bruk av lån	245
Sum finansiering	393
Sum balanse	0

Samlet sett forskyves og økes investeringer for 393 millioner kroner fra 2018 til 2019. Dette beløpet må (re)bevilges i 2019. Samtidig er det en forskyvning fra 2018 til 2019 på salgsinntekt fra tomt på 31,6 millioner kroner, tilskudd på 8 millioner kroner tilknyttet spillemidler samt refusjoner tilknyttet oppgradering Klostergata, utomhusarbeider Spektrum og Torvet på 55,3 millioner kroner. Endringen gir også en økning i beregnet momskompensasjon på 52 millioner kroner, men dette er en gjennomsnittsbetraktning og er et usikkert anslag. Til sammen øker dette rådmannens forslag for bruk av lån fra 2 047 millioner kroner til 2 293 millioner kroner i 2019. Effekten av forskyvningene er at bruk av lån reduseres i 2018 og øker i 2019. I [tredje økonomirapport for 2018](#) er årsaken til forskyvningene beskrevet.

Risvolla helse- og velferdssenter - finansiering

I rådmannens forslag 2019-2022 var det budsjettert med 236 millioner kroner i tilskudd fra Husbanken til Risvolla helse- og velferdssenter. Som lagt frem i [Tilleggsnotat](#) sak 163/18 Risvolla helse- og velferdssenter - finansiering, ble endelig vedtatt tilskudd 229 millioner kroner. Dette tilskuddet er foreløpig antatt å komme i slutten av 2020.

Dalen aktivitetspark

I rådmannens forslag 2019-2022 er det budsjettert med 20 millioner kroner til Dalen aktivitetspark. Denne kostnadsberegningen er knyttet til konsulentens beregning ved

detaljprosjekteringen. I etterkant av denne kostnadsberegningen er det laget en geoteknisk rapport som påpeker behov for noe masseutskifting. Videre har prosjektet nå vært ute på anbud hvor det kun er mottatt to tilbud, hvor det rimeligste medfører en total kostnad på prosjektet på om lag 27,5 millioner kroner. Foruten geotekniske forhold skyldes økningen i pris at det på et generelt grunnlag er lite tilgjengelig kapasitet hos entreprenørene, noe som medfører at de gir høyre tilbud. Høyere kostnader medfører også en økning i merverdiavgift og uforutsette utgifter. Rådmannen vil komme med en sak til formannskapet om dette med en vurdering om merkostnaden kan håndteres innenfor porteføljen til idrett og friluftsliv, eventuelt ved å redusere på nivået/tiltakene i prosjektet i tråd med foreslått budsjetttramme på 20 millioner kroner.

Heggstad søndre

I rådmannens forslag 2019 - 2022 er det budsjettet med 28,3 millioner kroner til prosjektet Heggstad søndre som bygger infrastruktur på Heggstadmoen for å tilrettelegge for næringsutvikling. Rådmannen legger frem en sak for Bystyret 1. november hvor det varsles om behov for økte midler fra totalt 30,4 til 68 millioner kroner i planperioden. Prosjektet har tilstrekkelig finansiering i 2019 i rådmannens forslag 2019 - 2022, og øvrige endringer vil bli innarbeidet i planarbeidet for 2020 - 2023.

Låneopptak

Som følge av de foreslåtte endringene i investeringer beskrevet over, reduseres bruk av lån i 2018 med 554 millioner kroner og økes i 2019 med 245 millioner kroner. Rådmannens forslag til låneopptak i 2019 endres derfor fra 2 047 millioner kroner til 2 293 millioner kroner.

Som en følge av lavere investeringer i 2018 reduseres forventet gjeldsgrad fra 70 til om lag 69 prosent i planperioden.

Tabell 5 Oversikt over investeringer og finansiering i 2019-2022. Tall i millioner kroner

	2019	2020	2021	2022	Sum 2019 - 2022
Barnehage	134	94	22	21	271
Skole	334	372	350	538	1 595
Barne og familietjenesten	11	6	6	16	39
Helse og velferd	479	365	380	297	1 521
Bolig	174	125	127	112	538
Idrett og friluftsliv	438	154	313	360	1 264
Kultur og kunst	16	25	10	8	59
Kirker og kirkegårder	167	86	81	73	405
IT	88	82	74	20	264

Formålstomt	175	198	200	190	763
Ubebygde bolig- og næringsareal	200	142	221	246	809
Eiendomsinvesteringer	41	35	35	34	145
Veg	258	200	198	203	859
Vann	270	214	228	200	911
Avløp	388	287	260	238	1 173
Avfall	2	2	2	2	8
Byrom, parker og grønntanlegg	149	86	15	20	270
Adm bygg/byrom	17	215	47	0	279
Sum investeringer	3 340	2 688	2 567	2 578	11 173
	2019	2020	2021	2022	Sum 2019 - 2022
Bruk av lån-bykassefinansierte	1 530	791	904	1 097	4 321
Bruk av lån-eksternfinansierte	763	744	582	505	2 594
Salg av anleggsmidler	137	166	195	115	613
Tilskudd	93	347	159	94	692
Refusjoner	409	317	360	367	1 452
Kompensasjon for merverdiavgift	351	237	247	268	1 103
Overføringer fra driftsregnskapet	58	87	119	132	397
Sum finansiering	3 340	2 688	2 567	2 578	11 173

Det gis en oversikt over investeringsutgiftene og finansiering for hvert investeringsområde og på prosjektnivå. Oversikten er tilgjengelig på denne [nettsiden](#) eller ved å laste ned som [pdf-fil](#).

5. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Rådmannen fremmet i [kapittel 6 i rådmannens budsjettforslag](#) forslag til endringer i gebyrer, avgifter og egenbetalinger. En av forutsetningene som lå til grunn for forslaget, var en forventning om en kommunal deflator på 2,7 prosent i 2019. Regjeringens forslag til statsbudsjett fører til noen avvik fra forutsetningene rådmannen la til grunn for sitt forslag. I statsbudsjettet er den kommunale deflatoren anslått til 2,8 prosent. Regjeringen har videre foreslått en reell økning i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehage på 50 kroner per måned fra 1.8.2019. Regjeringen har videre foreslått maksimalsatser for korttidsopphold i institusjon og dagsenteropphold i statsbudsjettet. Rådmannen fremmer derfor i dette kapitlet et nytt forslag til endring i gebyrer, avgifter og brukerbetaling.

5.1 Byutvikling

Tabellene under viser rådmannens forslag til endringer i gebyrer og avgifter innenfor byutviklingsområdet.

Tabell 6 Oversikt over foreslått endring i gebyrer for 2019

	Gjennomsnittlig endring fra 2018 i prosent	
	Nominell endring	Reell endring
Avløpsgebyr	12,5	9,7
Tilknytningsgebyr avløp	2,7	-0,1
Vanngebyr	6,3	3,5
Tilknytningsgebyr vann	2,7	-0,1
Renovasjonsgebyr	2,7	-0,1
Slamgebyr	-5,0	-7,8
Tilsynsgebyr slam	-5,0	-7,8
Feiegebyr	4,4	1,6
Gebyr for terrenginngrep i forurenset grunn	2,7	-0,1
Gebyr for tilsyn og service av fyrkjeler	2,7	-0,1
Byggesaksgebyr	3,5	0,7
Oppmålingsgebyr	2,7	-0,1
Plangebyr	2,7	-0,1

Tabell 7 Oversikt over foreslått endring i avgifter

	Gjennomsnittlig endring fra 2018 i prosent	
	Nominell endring	Reell endring
Kart- og plantjenester	2,8	0,0
Leie av offentlig grunn	2,8	0,0

Tabell 8 Oversikt foreslått nivå piggdekkgebyr sesongen 2018/2019. Pris i kroner

Type oblat	Pris
Dagsoblat	35
Månedsoblat	450
Sesongoblat	1 400
Tilleggsgebyr ved manglende betaling	750

5.2 Oppvekst og utdanning

Tabellen under viser rådmannens forslag til endringer i kontingent for skolefritidsordning, barnehage og kulturskolen.

Tabell 9 Oversikt over foreslått endring i avgifter for 2019

	Gjennomsnittlig endring fra 2018 i prosent	
	Nominell endring	Reell endring
Skolefritidsordning	2,8	0,0
Barnehage 1.1.2019-31.7.2019	2,8	0,0
Barnehage 1.8.2019-31.12.2019	4,5*	1,7*
Kulturskolen	2,8	0,0

*endring sammenlignet med 1.1.2018

Barnehage

Maksimalpris for foreldrebetaling i barnehage fastsettes av staten. Regjeringen foreslår at maksimalprisen for en heltidsplass i barnehage økes med 80 kroner per måned fra 2 910 kroner til 2 990 kroner per måned fra 1.1.2019.

Fra 1.8.2019 foreslår regjeringen en ytterligere økning med 50 kroner per måned fra 2 990 kroner til 3 040 kroner.

5.3 Helse og velferd

Tabell 10 viser rådmannens forslag til endringer i egenbetalinger innenfor helse- og velferd.

Tabell 10 Oversikt over foreslått endring i egenbetalinger i 2019

	Gjennomsnittlig endring fra 2018 i prosent	
	Nominell endring	Reell endring
Praktisk bistand i hjemmet	2,8	0,0
Matombringing til hjemmeboende	2,8	0,0
Korttidsopphold i institusjon*	3,1	0,3
Dagsenteropphold*	6,3	3,5
Fysioterapitjenester (kommunale)	0,0	-2,8
Tilleggstjenester	2,8	0,0
Vaksinering	2,8	0,0
Helsefremmende opphold	2,8	0,0

* følger statens maksimalsatser

I Regjeringens st.prp. nr. 1 S, forslag til statsbudsjett for 2019 foreslås økninger i egenandeler for hjemmetjenester i husholdninger med inntekt under 2G fra 205 til 210 kroner. For henholdsvis korttidsopphold og dag- og nattopphold i institusjon, økes maksimal egenandel fra 160 til 165 kroner per døgn. Satsen for dag-/nattopphold foreslås endret fra 80 til 85 kroner. Rådmannen foreslår ikke å øke satsene for fysioterapitjenester da de tekniske løsningene ikke er på plass for innkreving. Se for øvrig Rådmannens forslag til budsjett for Helse og omsorgstjenester.

5.4 Kultur og næring

Tabell 11 viser rådmannens forslag til endring i leiepriser for idrettsanlegg i 2019.

Tabell 11 Oversikt over foreslått endring i leiepriser for idrettsanlegg i 2019

	Gjennomsnittlig endring fra 2018 i prosent	
	Nominell endring	Reell endring
Leiepriser for idrettsanlegg	2,8	0,0

6. Kjøp fra andre, overføringer og tilskudd (kapittel 28)

Rådmannen spesifiserte i kapittel 28 i rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan forslag til bevilgninger til:

- Kjøp fra andre (art 370)
- Kjøp fra interkommunale selskap der kommunen selv er deltaker (art 375)
- Kjøp fra foretak som fører særregnskap (art 380)
- Overføringer til andre, for eksempel tilskudd til lag og organisasjoner (art 470)
- Overføring til interkommunale selskap der kommunen selv er deltaker (art 475)
- Overføringer til foretak (art 480)

En av forutsetningene som lå til grunn for forslaget, var en forventning om at den kommunale deflatoren (anslaget på lønns- og prisvekst) ville bli på 2,7 prosent i 2019. I regjeringens forslag til statsbudsjett er den kommunale deflatoren anslått til 2,8 prosent. Dette får konsekvenser for rådmannens forslag til bevilgninger på KOSTRA-artene spesifisert over.

Rådmannen vil samtidig gjøre oppmerksom på at to tilskudd ikke var tatt med i kapittel 28. Dette gjelder tilskudd til Vitensenteret og til Luftfartsforum. Tilskuddene er tatt med i oversikten som presenteres under.

Oppvekst og utdanning

Tabell 12 Skole (art 370)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Nordenfjeldske kunstindustrimuseum	125	128
Trondheim kunstmuseum	125	128
MOT skole	200	205
Private skoler, kjøp av tjenester	11 900	12 194
Sum art 370	12 350	12 655

Tabell 13 Skole (art 470)

	Beløp 2017	Budsjettert beløp 2019
Voll 4H-gård	1 160	1 189
Vitensenteret	1 463	1 499
Sum art 470	1 160	1 189

Tabell 14 Barnehage (art 370)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Kommunalt tilskudd til private barnehager, inkludert moderasjon	687 682	706 937
Tilskudd til spesialpedagogiske tiltak i private barnehager	33 783	34 729
Tilskudd til tiltak for minoritetsspråklige barn	1 399	1 438
Studentsamskipnaden i Trondheim - studentspesifikke tiltak	540	553
Sum art 370	723 404	743 658

Tabell 15 Barne- og familietjenester (art 330/370)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Tilsyn elever videregående skole	1 300	1 336
Kirkens Bymisjon	7 862	8 083

Inn på tunet	699	719
Kjøp av tjenester til brukerstyrt personlig assistanse	11 429	11 749
Konfliktråd	1 016	1 044
Sum art 330/370	22 306	22 931

Tabell 16 Barne- og familietjenester (art 470)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Kontaktsenteret 22B, Salem	675	694
Barnas Stasjon, Blå Kors	3 100	3 187
Sum art 470	3 775	3 880

Helse og velferd

Tabell 17 Helse- og velferdstjenester (art 370)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Kjøp av botiltak og aktivitetstilbud	10 527	10 776
Kjøp av helse- og velferdstjenester, eldre	137 810	140 786
Kjøp av plasser Vistamar	16 057	16 266
Kjøp av plasser ved Conrad Svendsen Senter	3 635	3 692
Kjøp av helsetjenester	138 423	152 216
Kjøp av tjenester til rus og psykisk helse	43 582	37 434
Kjøp av tjenester til brukerstyrt personlig assistanse	83 261 ¹	91 061
Sum art 370	433 295	452 231

Tabell 18 Helse- og velferdstjenester (art 380)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Stavne arbeid og kompetanse	9 824	10 053
Sum art 380	9 824	10 053

¹ I tabellen for 2018 så lå det inne feil tall på BPA på 64 366, det korrekte tallet for 2018 er 83 261.

Tabell 19 Helse- og velferdstjenester (art 470)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Frivilligsentraler		
Prosjekt Miljøvert	250	257
Løkkan Frivilligsentral	731	751
Sjetne Frivilligsentral	731	751
Ila Frivilligsentral	731	751
Ranheim Frivilligsentral	731	751
Byåsen Frivilligsentral	731	751
Strinda Frivilligsentral	747	768
Nardo/Tempe Frivilligsentral (Tordenskjold	731	751
Kattem Frivilligsentral	747	768
Saupstad Frivilligsentral	731	751
Lade/Lademoen Frivilligsentral	731	751
Tegnspråklig Frivilligsentral	731	751
Frivillighetsdagen	164	169
Sum Frivilligsentraler	8 487	8 721
Lag og organisasjoner		
Amathea	165	170
Angstringen	356	366
Batteriet, Kirkens Bymisjon	338	347
Camp Kolstad	165	170
Eldres hus, Hornemannsgården	2 608	2 681
Gateavisa Sorgenfri	400	400
Gatejuristen, Kirkens Bymisjon	250	257
Jushjelpe	142	146
Escala, Gruppebasert mestringstilbud psykisk helse	1 500	1 542
Kirkens SOS, Kirkens Bymisjon	714	734
Kompasset, Blå Kors	733	754
Kristent interkulturelt arbeid	791	813
Link, Røde Kors	470	483
Matsentral	102	105
Mental helse, husleie Fjordgata	120	123

Nettverk etter soning, Røde Kors	102	105
Norges handicapforbund	104	107
Omsorgskafeen	236	243
Røde Kors flyktningeguide	380	391
Rådgivningsgruppen	154	158
Selvhjelp til innvandrere	462	475
Senter mot incest	919	945
Studentsamskipnaden	511	525
Trondheim døveforening	236	243
Trondheim samtalesenter	134	138
Vår Frue åpen kirke	232	238
Vårres	264	271
Folkehelsemidler	1 030	1 059
Sum lag og organisasjoner	13 618	13 989
Helse- og rusforebyggende tiltak etter søknad	637	690
Sum art 470	22 742	23 400

Kultur og næring

Tabell 20 Alle tilskudd til kultur og kirke (art 470)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Visuelle uttrykk og film		
Art scene Trondheim 1)		100
Cinematket 2)	220	300
Filminvest	1 283	1 320
Filmmiljøene	100	100
Heimdal Kunstforening	190	190
Kunsthall Trondheim	3 142	3 186
Lademoen kunstnerverksteder	850	850
Midt-Norsk filmsenter	1 361	1 396
Trondheim elektroniske kunstsenter (inkl MetaMorf) 3)	230	875
Trondheim Kunstforening	300	300

Trondheim Open	100	100
Trøndelag senter for samtidskunst	629	647
Sum visuelle uttrykk og film	8 405	9 364
Musikk		
Alpaca ensemble	120	120
Dokkhuset	250	250
Midtnorsk Jazzsenter	380	380
Ny musikk	290	300
Tempo	390	390
Trondheim Barokk	120	120
Trondheim Jazzorkester	958	985
Trondheim Sinfonietta	170	170
Trondheim Voices	160	160
Trondheim vokalensemble	550	620
Trondheimssolistene	300	307
Trøndelag Big Band (tidl. Knut Lauritzen Big Band)	200	200
Sum musikk	3 888	4 002
Festivaler		
Barokkfest/senter for tidligmusikk	220	220
Dokumentarfestivalen	100	100
Filmfestival Kosmorama	1 350	1 350
ISFIT	340	340
JubaJuba barnekulturfestival	500	500
Jødisk kulturfestival	260	260
Kammermusikkfestival; fargespill	500	500
Kulturnatt	200	220
Mindre festivaler	920	920
Minimalen	120	120
Nidaros bluesfestival	370	380
Olavsfestdagene	4 353	4 153
Pstereo	630	630
Trondheim calling	350	400
Trondheim jazzfestival	819	850
Trondheim kammermusikkfestival	837	860

Verdensmusikkfestival Transform 4)	370	320
Æ Å Trondheim litteraturfestival	100	100
Sum festivaler	12 339	12 223
Scenekunst		
Cirka Teater	250	250
Dansit	820	831
Teaterhuset Avant Garden, driftstilskudd	4 693	5 936
Sum scenekunst	5 763	7 017
Kulturarv, vitenskap/teknologi		
Jødisk museum	400	430
Nasjonalt pilegrimssenter	150	150
Nidaros pilegrimsgård	415	490
Sporveismuseet	170	180
Vitensenteret	300	300
Sum kulturarv, vitenskap/teknologi	1 435	1 550
Kultur- og kunstnerisk virksomhet		
Bykunstnerstipend	200	200
Helårsarrangører musikk	200	400
Kjøp av tid i Verkstedhallen	300	300
Kulturpris	50	50
Kulturstipender	200	200
Litteraturhuset i Trondheim	1 300	1 300
Norsk forfattersentrum Midt-Norge	140	140
Tilskudd kunst- og kulturtiltak profesjonelle 5)	1 548	1 484
Tilskudd til atelierfellesskap	160	160
Sum kultur og kunstnerisk virksomhet	4 098	4 234
Kulturnæring		
Song:Expo	140	130
Kulturnæring - utviklingsmidler	500	500
Sum kulturnæring	640	630
Fritidskulturlivet		
Frivillhetsmidler kultur	500	500
Norsk musikkorpsforbund Trøndelag, arrangementstilskudd	218	218
Reisestøtte til semiprofesjonelle sang- og	100	100

musikkensembler		
Sjiraffen kultursenter	140	160
Strakstiltak fritidskulturlivet	1 045	1 045
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge	1 060	1 060
Tilskudd til drift av aktiviteter og åpne møteplasser for ungdom 6)		700
Tilskudd til ikke-kommunale fritidsklubber 6)	200	0
Tilskudd til helgeaktiviteter for ungdom 6)	1 000	0
Tilskudd til fritidskulturlivet	1 647	1 647
Tilskudd til partipolitiske ungdomsorganisasjoner	100	100
Tilskudd til skolekorps og -kor	1 300	1 300
Trondheim kulturnettverk	285	285
UKM – Norge	100	100
Utstyrspott skolekorps	600	500
Åpen hall og sal		500
Sum fritidskulturlivet	8 295	8 215
Andre		
Inkludering av funksjonshemmede i lag og organisasjoner	250	250
Sum andre	250	250
Regionale landsdelsinstitusjoner		
Museene i Sør-Trøndelag	7 903	8 077
Trondheim symfoniorkester og opera	24 729	25 315
Trøndelag teater	15 597	15 967
Sum regionale landsdelsinstitusjoner	48 229	49 359
Tilskudd til Kirkelig fellesråd		
Drift kirker og administrasjon	77 624	78 541
Drift av kirkegårder og krematorium	28 480	29 383
Musikkaktiviteter i Domkirken	265	272
Sum tilskudd til Kirkelig fellesråd	106 369	108 196
Tilskudd til tros- og livssynssamfunn		
Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	12 134	12 004
Borgerlig konfirmasjon	120	122
Sum tilskudd til tros- og livssynssamfunn	12 254	12 126
Sum kultur	211 965	217 166

- 1) Art scene Trondheim foreslås lagt inn på egen post i budsjettet, med 100.000 kroner i tilskudd. Art scene har til nå mottatt tilskudd fra ordningen Kunst- og kulturtiltak, profesjonelle, og denne posten reduseres tilsvarende.
- 2) Cinemateket foreslås økt med 80.000 kroner. 50.000 av dette gjelder omdisponering av prosjekttilskudd, som tidligere er bevilget fra ordningen Kunst- og kulturtiltak, profesjonelle. Det resterende er en generell økning i tilskuddet til Cinemateket.
- 3) Tilskuddet til Meta.Morf flyttes og inngår som en av det generelle tilskuddet til Trondheim elektroniske kunstsenter (TEKS), i tillegg til en generell økning til TEKS.
- 4) Rapportering fra Transform viser lave publikumstall og høyt kommunalt tilskudd per solgte billett (snitt 422 kroner). Selv om dette er en nisjefestival, vurderes beløpet som høyt, og ligger 4-10 ganger høyere enn andre festivaler Trondheim kommune gir tilskudd til. Etter rådmannens vurdering bør festivalen må legge en strategi for markedsføring og publikumsutvikling, for på den måten å nå ut til en større målgruppe.
- 5) Rammen for posten Kunst- og kulturtiltak, profesjonelle endres som følge av omdisponeringer nevnt over.
- 6) Ordningen Tilskudd til drift av aktiviteter og åpne møteplasser for ungdom etableres ved å omdisponere midler fra postene Tilskudd til ikke-kommunale fritidsklubber (200.000 kr) og Tilskudd til helgeaktiviteter for ungdom (0,5 av 1 million kroner. Resterende 0,5 million kroner omdisponeres til ny ordning Åpen hall og sal, se tabell 28-10).

Tabell 21 Idrett og friluftsliv (art 470)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Støtte til aktiviteter barn og unge	1 820	1 845
Støtte til arrangement	1 100	1 115
Støtte til frivillige lag for tiltak i friområder	300	200
Tilskudd til drift av anlegg	4 386	4 447
Tilskudd til Heimdalshallen	2 969	3 011
Tilskudd til Utleirahallen	2 809	2 848
Offentlig bruk av kunstgressbaner	300	300
Samarbeid med idrettslagene – tilsyn haller	2 750	3 000
Granåsen Aktivum	400	400
Youth Cup	100	100
Idrettsrådet i Trondheim	1 112	1 228
Inkluderingsmidler idrett	2 300	2 300
Trondheimsregionens friluftsråd	857	874
Trondheim sjøbadeforening	40	40

Kommunal egenandel spillemidler	3 900	3 900
Åpen hall og sal*	0	500
Sum idrett og friluftsliv	25 143	26 108

* Ordningen Åpen hall og sal etableres ved å omdisponere midler fra den tidligere ordningen Tilskudd til helgeaktiviteter for ungdom, jamfør f-sak 180/18

Tabell 22 Næring og samfunn (art 470)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Europakontoret Brussel	530	530
Nordens beste Studieby	385	385
Visit Trondheim	2 600	2 600
Technoport Awards	2 000	2 000
Luftfartsforum	200	200
Trondheimsregionen	2 000	2 000
Støtte arrangement og festivaler	500	500

Byutvikling

Tabell 23 Byutvikling (art 370)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Avtale med Trondheim og omegn fiskeadministrasjon	70	70
Avtale med Trondheim renholdsverk AS	189 420	197 995
Interkommunalt utvalg for akuttforurensing	1 333	1 354
Drift av 110-sentralen	11 516	11 610
Avtale med City Management AS	2 504	2 571
Trønderhopp sporlegging tilløp	250	250
Veterinærvakt	1 400	1 430
Norsk landbruksrådgivning	80	80
Diverse Vasslag Byneset	20	20
Parkeringsordningen diverse idrettslag	540	540
Jonsvatnet idrettslag (plukking av søppel rundt Jonsvatnet)	200	200

Diverse borettslag (vinterdrift)	690	960
Sum art 370	208 023	217 080

Tabell 24 Byutvikling (art 375)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Trøndelag brann og redningstjeneste: Branntjenester	158 193	165 720
Trøndelag brann og redningstjeneste: Feietjenester	12 454	13 819
Trøndelag brann og redningstjeneste: Byggesaksbehandling knyttet til feiing	1 000	1 000
Sum art 375	171 647	180 539

Tabell 25 Byutvikling (art 470/480)

	Beløp 2018	Budsjettert beløp 2019
Tilskudd kollektivtrafikk	12 100	12 100
Tilskudd Urban matdyrking	1 000	1 300
Tilskudd piggdekkrefusjon	2 600	2 000
Tilskudd næringslivsringen	50	50
Tilskudd Skistua (betjening lån)	500	500
Sum art 470/480	16 250	15 950

7. Korreksjoner og presiseringer

Etter at rådmannen la fram forslaget til handlings- og økonomiplan 2019-2022, budsjett 2019 25. september ser rådmannen at det er behov for å korrigere og presisere teksten på noen steder. Dette er omtalt under.

Eiendomsskatt

I kapittel 4 står dette: *“Stortinget vedtok ved behandlingen av statsbudsjettet 2018 å avvikle eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner over en periode på fem år fra og med 2020. Endringen anslås isolert sett å gi Trondheim kommune et årlig inntektstap på 15-20 millioner kroner. Rådmannen foreslår at inntektstapet i perioden dekkes opp av økt eiendomsskatt på den øvrige eiendomsmassen. Rådmannen vil komme tilbake til dette i forslaget til budsjett 2020”*. Det står her feil i første setningen. Endringen gjennomføres fra

og med 2019. I 2019 antas endringen å gi Trondheim kommune et inntektstap på 2,3 millioner kroner.

Finansiering av SFO-tilbud i videregående skole

I kapittel 23.3 er dette tiltaket beskrevet: "Flere brukere i videregående skole har i dag en SFO-ordning gjennom enheter på BoA-området. Finansieringen av tilbudet dekkes av midler fra fylkeskommunen fra 2019. Det vil redusere merforbruket med 1,2 millioner på BoA med effekt fra 2019." Det er ikke riktig at dette skal finansieres av fylkeskommunen. Kostnaden vil belastes barne og familietjenesten i 2019 og dette er allerede innarbeidet i budsjettet for området. Dette vil redusere merforbruket på BoA og det vil ikke påvirke tjenestetilbudet for brukerne. Teksten i rådmannens forslag er korrigert i henhold til dette.

Psykisk helse og rus - flere brukere

I kapittel 11 Psykisk helse og rus er antall brukere som mottar tjenester oppgitt til 1.826 brukere. Det riktige antall brukere er 3.371. Dette er rettet opp i infoboks i rådmannens budsjettforslag fra 25. september 2018.

Psykisk helse og rus - opphør av avtalen ved Furulund

Rådmannen foreslår i forslag til budsjett 2019 å avvikle driften av 12 omsorgsplasser for rusmiddelavhengige som ønsker rusfrihet ved Furulund. Dette anslås å gi en innsparing på 7 millioner kroner i 2019 ([jf tabell 11-7 i rådmannens forslag av 25. september](#)).

Formannskapet ba ved behandlingen av sak [0192/18](#) "Avtale med Frelsesarmeen Furulund" rådmannen om å utarbeide anbudsbeskrivelse for inntil 15 slike plasser for rusmiddelavhengige, reservert for ideelle aktører, og snarest legge dette fram for formannskapet. Rådmannen estimerer en kostnad på omlag 12 til 15 millioner kroner knyttet til dette vedtaket. Rådmannen vil utrede dette nærmere og komme tilbake til dette i egen sak.

8. Obligatoriske hovedoversikter og tallbudsjett

Hovedoversikt drift. Regnskap 2017 og opprinnelig vedtatt budsjett 2018 i løpende priser, resten i faste 2019-priser. Beløp i millioner kroner.

	Regn- skap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Brukerbetalinger	-620	-655	-668	-669	-669	-669
Andre salgs- og leieinntekter	-1 407	-1 394	-1 483	-1 513	-1 560	-1 597
Overføringer med krav til motytelse	-1 633	-1 151	-1 143	-1 146	-1 149	-1 152
Rammetilskudd	-3 534	-3 682	-3 820	-3 877	-3 900	-3 940
Andre statlige overføringer	-887	-677	-630	-548	-511	-440

Andre overføringer	-92	-89	-105	-105	-105	-105
Skatt på inntekt og formue	-5 734	-5 768	-6 101	-6 170	-6 239	-6 296
Eiendomsskatt	-620	-660	-683	-685	-685	-685
Andre direkte og indirekte skatter						
Sum driftsinntekter	-14 527	-14 075	-14 634	-14 713	-14 817	-14 883
Lønnsutgifter	6 446	6 748	6 952	6 904	6 879	6 855
Sosiale utgifter	1 833	1 743	1 839	1 862	1 882	1 839
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	2 459	2 244	2 340	2 366	2 389	2 404
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	1 751	1 706	1 772	1 771	1 763	1 776
Overføringer	1 060	914	945	942	950	948
Avskrivninger	615	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-157	-242	-242	-242	-242	-242
Sum driftsutgifter	14 007	13 112	13 606	13 602	13 622	13 580
Brutto driftsresultat	-520	-963	-1 028	-1 111	-1 196	-1 304
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-264	-306	-341	-360	-387	-403
Gevinst på finansielle instrumenter	-165					
Mottatte avdrag på utlån	-11	-3	-3	-3	-3	-3
Sum eksterne finansinntekter	-440	-309	-344	-362	-389	-405
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	358	359	428	500	571	616
Tap på finansielle instrumenter	1					
Avdrag på lån	563	634	731	759	795	789
Utlån	3	3	3	3	3	3
Sum eksterne finansutgifter	925	996	1 161	1 262	1 369	1 408
Resultat eksterne finanstransaksjoner	485	687	817	899	979	1 002
Motpost avskrivninger	-615					
Netto driftsresultat	-650	-276	-211	-212	-216	-301
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-255					
Bruk av disposisjonsfond	-195	-55	-114	-128	-178	-128
Bruk av bundne fond	-189	-28	-28	-43	-28	-28
Sum bruk av avsetninger	-639	-83	-142	-171	-207	-157
Overført til investeringsregnskapet	299	254	253	261	288	297
Dekning av tidligere års merforbruk						

Avsetninger til disposisjonsfond	385	104	91	121	131	149
Avsetninger til bundne fond	165	2	9	2	5	12
Sum avsetninger	849	359	353	383	424	458
Regnskapsresultat	-440	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1A - drift. Regnskap 2017 og opprinnelig vedtatt budsjett 2018 i løpende priser, resten i fast 2019-priser. Alle beløp i millioner kroner.

	Regn- skap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skatt på inntekt og formue	-5 734	-5 768	-6 101	-6 170	-6 239	-6 296
Ordinært rammetilskudd	-3 534	-3 682	-3 820	-3 877	-3 900	-3 940
Skatt på eiendom	-620	-660	-683	-685	-685	-685
Andre direkte eller indirekte skatter						
Andre generelle statstilskudd	-887	-677	-630	-548	-511	-440
Sum frie disponible inntekter	-10 775	-10 786	-11 235	-11 280	-11 335	-11 362
Renteinntekter og utbytte	-264	-306	-341	-360	-387	-403
Gevinst på finansielle instrumenter	-165					
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	358	359	428	500	571	616
Tap på finansielle instrumenter						
Avdrag på lån	563	634	731	759	795	789
Netto finansinntekter/-utgifter	492	687	817	899	979	1 002
Dekning av tidligere års merforbruk						
Til ubundne avsetninger	385	104	91	121	131	149
Til bundne avsetninger	165	2	9	2	5	12
Bruk av tidl års regnskm mindreforbruk	-255					
Bruk av ubundne avsetninger	-195	-55	-114	-128	-178	-128
Bruk av bundne avsetninger	-189	-28	-28	-43	-28	-28
Netto avsetninger	-89	22	-43	-49	-71	4
Overført til investeringsbudsjettet	299	254	253	261	288	297
Til fordeling drift	-10 073	-9 823	-10 207	-10 169	-10 139	-10 058
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	9 633	9 823	10 207	10 169	10 139	10 058
Merforbruk/mindreforbruk	-440	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - drift. Opprinnelig vedtatt budsjett 2018 i løpende priser, resten i faste 2019-priser. Beløp i millioner kroner.

	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Sum fordelt til drift	9 823	10 207	10 169	10 139	10 058
Barnehage	1 582	1 596	1 611	1 637	1 671
Skole	1 749	1 789	1 802	1 797	1 796
Barne- og familietjenesten	841	818	774	758	728
Kvalifisering og velferd	621	632	570	540	493
Psykisk helse og rus	232	247	248	248	250
Bo- og aktivitetstilbud	595	608	613	614	619
Helse- og omsorgstjenester	2 259	2 344	2 383	2 437	2 504
Flyktninger	10	20	32	35	42
Kultur og kirke	315	331	322	320	321
Idrett og friluftsliv	121	148	159	143	145
Næring og samfunn	14	14	14	14	14
Plan- og bygningstjenester	37	38	37	37	37
Miljø og landbruk- og laboratorietjenester	50	63	49	49	49
Tekniske tjenester	327	345	341	339	339
Eiendomstjenester	606	612	618	628	629
Bystyresekretariatet, folkevalgte, kontrollkomiteen og revisjonen	58	67	60	66	59
Rådmannen og strategisk ledelse	135	138	138	138	138
Interne tjenester og arbeidsgiverområdet	403	410	403	404	401
Tilleggsbevilgninger	99	196	160	124	88
Diverse sentrale bevilgninger	271	310	359	394	354
Trondheim parkering	-80	-95	-95	-95	-95
Ressurskrevende brukere	-206	-185	-188	-191	-193
Korreksjon 1A	-216	-240	-242	-297	-332

Økonomisk oversikt - investering, beløp i millioner kroner.

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-227	-180	-137	-166	-195	-115

Andre salgsinntekter	-30	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-515	-287	-409	-317	-360	-367
Kompensasjon merverdiavgift	-194	-363	-351	-237	-247	-268
Statlige overføringer	-314	-154	-93	-347	-159	-94
Andre overføringer	0	-58	0	0	0	0
Sum inntekter	-1 280	-1 042	-989	-1 066	-961	-844
Lønnsutgifter	100	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	9	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kom tj prod	1 728	2 880	3 340	2 688	2 567	2 578
Kjøp av varer og tj som erstatter kom tj prod	1	0	0	0	0	0
Overføringer	324	0	0	0	0	0
Renteutg, provisjoner og andre finansutgifter	17	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-5	0	0	0	0	0
Sum utgifter	2 175	2 880	3 340	2 688	2 567	2 578
Avdrag på lån	179	72	161	168	172	177
Utlån	360	263	314	310	307	305
Kjøp av aksjer og andeler	34	33	37	38	38	39
Avsetning til ubundne investeringsfond	161	167	159	141	144	147
Avsetninger til bundne fond	172	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	906	536	669	657	662	668
Finansieringsbehov	1 801	2 374	3 020	2 278	2 267	2 402
Bruk av lån	-1 112	-2 048	-2 606	-1 844	-1 793	-1 907
Mottatte avdrag på utlån	-181	-72	-161	-168	-172	-177
Salg av aksjer og andeler	-15	0				
Bruk av tidligere års mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Overføringer fra driftsregnskapet	-299	-254	-253	-266	-302	-318
Bruk av ubundne investeringsfond	-32	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	-161	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-1 801	-2 374	-3 020	-2 278	-2 267	-2 402
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2A - investering. Beløp i millioner kroner.

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Øk.plan 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022
Investeringer i anleggsmidler	2 175	2 880	3 340	2 688	2 567	2 578
Utlån og forskutteringer	360	263	314	310	307	305
Kjøp av aksjer og andeler	34	33	37	38	38	39
Avdrag på lån	179	72	161	168	172	177
Avsetninger	334	167	159	141	144	147
Årets finansieringsbehov	3 081	3 417	4 009	3 344	3 229	3 246
Bruk av lånemidler	-1 112	-2 048	-2 606	-1 844	-1 793	-1 907
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-242	-180	-137	-166	-195	-115
Tilskudd til investeringer	-314	-212	-93	-347	-159	-94
Kompensasjon for merverdiavgift	-194	-363	-351	-237	-247	-268
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-696	-359	-569	-485	-532	-544
Andre inntekter	-30	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-2 588	-3 162	-3 756	-3 078	-2 927	-2 928
Overført fra driftsregnskapet	-299	-254	-253	-266	-302	-318
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-194	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-3 081	-3 417	-4 009	-3 344	-3 229	-3 246
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0